

LAUSUNTO

27.9.2013

Viite: Kirjeenne OKM/122/040/2011

LAUSUNTO:

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN TUTKINTOJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMISTÄ
KOSKEVA LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI

Kouvolan Ammatillinen Aikuiskoulutussäätiö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämistä koskevaan luonnokseen hallituksen esitykseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti talvella 2012 ohjaus- ja työryhmän ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämistä varten, ns. TUTKE2. Tavoitteena on, että työryhmän esitysten pohjalta laaditut uudistetut säädökset ja määräykset otetaan käyttöön vuonna 2014.

Kouvolan Ammatillinen Aikuiskoulutussäätiö pitää tutkinnon uudistamisen prosessia tarpeellisenä ja työryhmän työtä kattavana ja monipuolisena. Lausunnossamme kiinnitämme huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

EQF ja ECVET

Työryhmä esittää, että tutkinnot mitoitetaan osaamisperusteisesti ja myös muualla suoritettut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen voidaan hyödyntää osana tutkintoja. Uudistuksen avulla tutkinnot voidaan paremmin sijoittaa EQF -järjestelmään sekä siirto- ja kerryttämisyjärjestelmä ECVET:iin. Tällä tavoin voidaan parantaa tutkinto- ja opetussuunnitelmien läpinäkyvyyttä ja lisätä koulutuksessa ja työmarkkinoilla olevien liikkuvuutta ja elinikäistä oppimista. Esitetty ECVET -pisteiden käyttöönotto on hyvä uudistus, jolla yhtenäistetään eurooppalaista ammatillista koulutusta. ECVET -pisteiden suomenkieliseksi nimeksi on ehdotettu useita vaihtoehtoja, joista työryhmä esittää käyttöönotettavaksi osaamispisteet -käsitteen käyttöönottoa. Osaamispiste kuvaa hyvin ECVET -järjestelmän osaamisperusteisuutta ja pisteiden kertymistä, kun osaaminen on osoitettu. ECVET -pisteiden määrittelyssä haasteellista on jokaisen tutkinnon ja tutkinnon osan tarkastelu erikseen ja tutkinnon laajuuden mukaisesti.

Tutkintojen rakenteet

Ehdotuksessa esitetään kaikkien valmistavien ja valmentavien koulutusten sekä kotitalousopetuksen yhdistämistä yhtenäiseksi ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaksi koulutukseksi, joka on tarkoitus ottaa käyttöön syksyllä 2015. Maahanmuuttajille tarkoitetun ammatilliseen peruskoulutuksen valmentavan koulutuksen yhdistäminen yhtenäiseksi ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaksi koulutukseksi ei ota riittävästi huomioon maahanmuuttajakohderyhmän erityistarpeita, kokemustaustaa, kielitaitoa ja ikää. Käytännössä koulutuksen toteutuksessa joudutaan ottamaan huomioon ko. erityistarpeet, jotka nostavat koulutuksen järjestämisen kustannuksia. Suomen kielen heikko taso on merkittävin este maahanmuuttajien työllistymiselle ja se vaarantuu esityksen myötä.

Esityksessä esitetään, että ammatilliseen perustutkintoon johtavaa koulutusta järjestettäessä olisi mahdollista suorittaa tutkinto vaiheittain. Tätä uudistusta suunniteltaessa tulee kuitenkin ottaa huomioon, että ammatillisen peruskoulutuksen tulee tuottaa yhtenäiset, kullakin alalla tarvittavat perustaidot ja tiettyä tasalaatuisuutta koulutuksen jälkeen. Erikoistumisen tulee tapahtua ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kautta. Esityksessä kuitenkin esitetään, että kaikissa tutkinnoissa tulisi olla aina vähintään yksi pakollinen ammatillinen tutkinnonosa, jolla vahvistetaan tutkinnon suorittaneiden osaamisperustaa ja sen avulla turvataan tutkinnon suorittaneiden ydinammattitaito. Valinnaisuuden lisääntyessä tulee varmistaa, että ei vaaranneta tutkintojen tuottamaa ammattipätevyyttä. Suunnitelma ammatillisten perustutkintojen suorittamisesta vaiheittain, tutkinnon osa tai tutkinnon osia kerrallaan, tulee tehdä suunnitelmallisesti yhteistyössä työelämän kanssa, jotta voidaan parantaa koulutuksen jälkeistä työllistymistä.

Suunnitelmassa ehdotetaan, että eri tutkintotyyppien kriteerit määriteltäisiin nykyistä tarkemmin. Määrittelyn avulla voidaan helpommin tunnistaa osaamistarpeita sekä uusien ammatillisten tutkintojen perustamista. Työryhmän ehdotus siitä, että sen sijaan, että perustetaan uusia tutkintoja, muuttuviin tarpeisiin voitaisiin vastata muuttamalla tutkintojen muodostamista tai muuttamalla tai lisäämällä tutkintojen osaamisaloja ja tutkinnonosia on joustava ja antaa paljon liikkumavaraa sekä koulutuksen järjestämisessä että koulutettavien henkilökohtaistamisessa ja osaamisen kohdentamisessa. Lisäksi se vähentää tutkinnon perusteiden uudistamiseen liittyvää hallintoa ja lyhentää siihen käytettävää aikaa.

Eri tutkintotyyppien kriteerien määrittäminen on tarpeen, mutta samalla tulee muistaa alojen erilaisuus ja tutkintojen erilaiset tehtävät alan osaamisen kehittämisessä. Joillakin aloilla ammattitutkinnon luonne on ns. alalietulotutkinto, jonka roolia ei ole tarkoituksenmukaista keinotekoisesti muuttaa.

Käytettävät käsitteet

Kouvolan Ammatillinen Aikuiskoulutussäätiö pitää hyvänä työryhmän esitystä, että kaikissa tutkinnoissa otetaan käyttöön käsite osaamisala, mikä korostaisi myös perustutkintoina suoritettavien tutkintojen osaamisperusteisuutta koulutuslähtöisyyden sijaan. Lisäksi esitetään, että myös ammatillista peruskoulutusta koskevissa säännöksissä otettaisiin käyttöön tutkinnon osa tutkinnon perusyksikkönä ja käsitteen opetussuunnitelman perusteet sijaista otettaisiin käyttöön tutkinnon perusteet. Näillä muutoksilla yhtenäistetään ammatillisen koulutuksen kenttää ja lähennetään opetussuunnitelmaperusteista ja näyttötutkintoperusteista järjestämistapaa toisiinsa. Samalla myös opiskelijan siirtyminen valtionosuusjärjestelmästä oppisopimusjärjestelmään helpottuu.

Lausunnon keskeinen sisältö

- Tutkintojen mitoittaminen osaamisperusteisesti ja muualla hankitun osaamisen hyödyntäminen myös perustutkintojen suorittamisessa on hyvä uudistus. Samalla tutkinnot voidaan helposti mitoittaa eurooppalaiseen ECVET -järjestelmään sopiviksi ja lisätä liikkuvuutta koulutuksessa ja työelämässä.
- ECVET -pisteiden määrittelyssä haasteellista on jokaisen tutkinnon ja tutkinnon osan tarkastelu erikseen ja tutkinnon laajuuden mukaisesti.
- Maahanmuuttajille tarkoitetun ammatilliseen peruskoulutuksen valmentavan koulutuksen yhdistäminen yhtenäiseksi ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaksi koulutukseksi ei ota riittävästi huomioon maahanmuuttajakohderyhmän erityistarpeita, kokemustaustaa, kielitaitoa ja ikää. Käytännössä koulutuksen toteutuksessa joudutaan ottamaan huomioon ko. erityistarpeet, jotka nostavat koulutuksen järjestämisen kustannuksia. Suomen kielen heikko taso on merkittävin este maahanmuuttajien työllistymiselle ja se vaarantuu esityksen myötä.
- Ammatillisen peruskoulutuksen tulee tuottaa yhtenäiset, kullakin alalla tarvittavat perustaidot ja tiettyä tasalaatuisuutta koulutuksen jälkeen. Työmarkkinoiden ja työllistämisen näkökulmasta on tutkinnon suorittaneiden ydinammattitaito turvattava.
- Tutkinnon suorittaminen vaihteittain, osa kerrallaan ja yhteistyössä työelämän kanssa, on ammattitaitoa ja työllistymistä edistävä malli.
- Tutkintojen muodostaminen tai muuttaminen lisäämällä tutkintojen osaamisaloja ja tutkinnonosia on joustavaa ja antaa paljon liikkumavaraa sekä koulutuksen järjestämisessä että koulutettavien henkilökohtaistamisessa ja osaamisen kohdentamisessa. Lisäksi se vähentää tutkinnon perusteiden uudistamiseen liittyvää hallintoa ja lyhentää siihen käytettävää aikaa.
- Eri tutkintotyyppien kriteerien määrittäminen on tarpeen, mutta samalla tulee muistaa alojen erilaisuus ja tutkintojen erilaiset tehtävät alan osaamisen kehittämisessä. Joillakin aloilla ammattitutkinnon luonne on ns. alalletulotutkinto, jota ei ole tarkoituksenmukaista keinoitekoisesti muuttaa.
- Työelämän muuttuvien tarpeiden huomioimisessa muu kuin nykyinen tutkintojen perusteiden muutosprosessi on tarpeen.

- Perustutkintojen sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen käsitteistön yhtenäistäminen yhtenäistää ammatillisen koulutuksen kenttää ja lähentää opetussuunnitelmaperusteista ja näyttötutkintoperusteista järjestämistapaa toisiinsa. Samalla myös siirtyminen valtiosuosijärjestelmästä oppisopimusjärjestelmään helpottuu.

Kouvolassa 27.9.2013

Kouvolan Ammatillinen Aikuiskoulutussäätiö

Leena Kaivola
säätiön asiamies